

Uchwała nr 28/2026
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 08 lipca 2026 roku

dotycząca projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
(numer w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów UPRO11)

Na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 11 czerwca 2026 r. (pismo DP-WLN.0220.1.2026.AL) dotyczący projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (numer w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów UPRO11), Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego przedstawia następującą opinię.

Projektowana ustawa wprowadza ocenę działalności naukowej złożoną z dwóch filarów: ewaluacji jakości działalności naukowej przeprowadzanej w dyscyplinach oraz nowej, eksperckiej oceny potencjału podmiotu w zakresie nauki i kształcenia. Projekt przewiduje ponadto m.in. wydłużenie okresu objętego oceną z 4 do 5 lat, zmianę sposobu weryfikacji warunku kadrowego objęcia ewaluacją w danej dyscyplinie, wprowadzenie minimum kadrowego jako dodatkowego warunku posiadania uprawnień do nadawania stopni, utworzenie rad naukowych dyscyplin, fakultatywny mechanizm ponownej oceny działalności naukowej w połowie cyklu, a także powiązane zmiany zasad organizacji i finansowania IDUB i RID, w tym zwiększenie liczby laureatów IDUB z 10 do 12 oraz wydłużenie okresu finansowania laureatów z 6 do 8 lat.

Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego podziela cele projektowanej regulacji, którym jest ograniczenie nadmiernej koncentracji dotychczasowego modelu ewaluacji na liczbie i punktacji osiągnięć publikacyjnych oraz lepsze powiązanie oceny działalności naukowej z rzeczywistym potencjałem instytucjonalnym, organizacyjnym i rozwojowym podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Rada pozytywnie odnosi się do takich proponowanych rozwiązań, jak wydłużenia okresu objętego oceną działalności naukowej, ograniczenia znaczenia liczby osiągnięć na rzecz ich jakości, możliwość wyłączenia niektórych dyscyplin z ewaluacji, wprowadzenia mechanizmu fakultatywnej ponownej oceny w połowie cyklu, uzależnienie uprawnień do nadawania stopni od posiadania odpowiednich minimum kadrowych, a także zwiększenia liczby uczelni mogących uzyskać status laureata IDUB oraz wydłużenia okresu finansowania laureatów tego programu.

Jednocześnie Rada wskazuje jednak, że przedstawiony projekt budzi istotne wątpliwości opisane poniżej, które powinny zostać wzięte pod uwagę przed dalszym procedowaniem projektu.

1. **niepełny zakres materiału poddanego opiniowaniu.** Przedstawiony do opiniowania projekt nie pozwala na przeprowadzenie pełnej oceny nowego modelu oceny działalności

naukowej. Postulowane zmiany mają zostać wprowadzone dwuetapowo – w drodze nowelizacji ustawy oraz w drodze nowego rozporządzenia w sprawie oceny działalności naukowej. Opiniowany projekt odnosi się wyłącznie do pierwszego elementu reformy, to jest zmiany ustawy. Osiągnięcie deklarowanych celów (i jednocześnie uniknięcie wywołania nowych problemów) w krytyczny sposób zależy jednak od przepisów, które znajdą się w rozporządzeniach. W szczególności chodzi o określenie kluczowych mechanizmów funkcjonowania nowego modelu, w tym zasad i szczegółowych kryteriów oceny, sposobu dokumentowania działań, limitów osiągnięć, sposobu pracy ekspertów oraz sposobów ustalania wyników. Oznacza to, że opinia gremiów przedstawicielskich może być tylko warunkowa. W szczególności dotyczy to opinii na temat drugiego filaru oceny działalności naukowej, który będzie całkowicie nowym elementem oceny. Rada, zdając sobie sprawę z kolejności prac legislacyjnych, postuluje **jak najszybsze** przedstawienie najważniejszych punktów projektów rozporządzeń, przed zakończeniem prac legislacyjnych nad ustawą, tak aby możliwa była łączna ocena skutków proponowanej zmiany.

2. **niebezpieczeństwo niedookreśloności i uznaniowości, oraz wątpliwość co do dokumentacyjnego charakteru oceny potencjału.** Planowany drugi filar oceny działalności naukowej - ocena potencjału w zakresie nauki i kształcenia, ma mieć charakter ekspercki i obejmować całość instytucji. Ocena ma być oparta na strategii rozwoju, opisach potencjału oraz dowodach przedstawianych przez sam oceniany podmiot. Taki mechanizm rodzi, zdaniem Rady, następujące ryzyka które będą musiały być ograniczone na dalszych etapach prac legislacyjnych, w szczególności przy opracowaniu projektów rozporządzeń:
 - a) **brak realnej porównywalności ocen różnych typów podmiotów.** Jeżeli ocena potencjału nie ma mieć charakteru rankingowego ani względnego, a eksperci mają uwzględniać profil, misję, skalę i rodzaj podmiotu oraz specyfikę prowadzonej działalności, to powstaje pytanie, jak zapewnić wspólne rozumienie standardów oceniania dla podmiotów tak różnych jak duży uniwersytet, wyspecjalizowana uczelnia ekonomiczna, instytut PAN, uczelnia regionalna, uczelnia techniczna czy federacja. Istnieje niebezpieczeństwo, że ta sama jakość działań może być różnie oceniana w zależności od składu ekspertów i przyjętej przez nich interpretacji „profilu” oraz „misji” podmiotu. Z otrzymanych materiałów nie wynika, w jaki sposób planuje się podejść do tego wyzwania. Przy projektowaniu szczegółowego sposobu oceny potencjału potrzebne jest zwrócenie uwagi na małe podmioty i ograniczenia skali działania wynikające z ich wielkości.
 - b) **ryzyko zastąpienia „punktozy” „narracją”.** Dotychczasowa ewaluacja była krytykowana za mechaniczne zarządzanie wskaźnikami; projektowana ocena potencjału, oparta na opisach wraz z dowodami może zastąpić ten problem tworzeniem atrakcyjnych opisów, strategii, dowodów i narracji instytucjonalnych. Zjawisko takie jest już dostrzegalne przy przygotowywaniu opisów wpływu w trzecim kryterium ewaluacji, wokół którego wykształcił się rynek podmiotów komercyjnych przygotowujących takie opisy. Jest ono powiązane z kolejnym ryzykiem:
 - c) **brak opisanych mechanizmów weryfikacji realności przedstawianych opisów.** Z projektu wynika, że ocena potencjału będzie przeprowadzana na podstawie informacji

wprowadzonych przez podmiot do systemu teleinformatycznego oraz oceniana ekspercko. Niezbędne jest uwzględnienie, jako standardowych elementów procedury, wizyty ekspertów, rozmowy z władzami uczelni, pracownikami, doktorantami, studentami i administracją, analiza losowo dobranych dowodów czy triangulacja źródeł. Sposób prowadzenia oceny powinien brać pod uwagę dokonywanie ocen instytucjonalnych przeprowadzanych przez inne gremia, m.in. PKA, KEN, ekspertów programu IDUB i RID oraz wewnętrzne oceny PAN i innych podmiotów.

- d) **poziom obiektywizm projektowanej skali punktowej.** Jeżeli, jak wynika z dotychczas otrzymanych informacji, opisy potencjału mają być oceniane punktowo przez ekspertów, a wynik ma prowadzić do przyznania oceny wyróżniającej, pozytywnej albo negatywnej. Oznacza to w praktyce mechanizm quasi-rankingowy, mimo deklaracji, że ocena nie ma mieć charakteru rankingowego ani względnego.
- e) **wątpliwość deklarowanego ograniczenia obciążeń administracyjnych.** Ocena potencjału będzie wymagała przygotowania nowych opisów, kompletowania dowodów zestawień, oraz bieżącej archiwizacji działań pod kątem przyszłej oceny, co poddaje w wątpliwość deklarację ograniczenia obciążeń administracyjnych.

W ocenie Rady potrzebne jest jak najszybciej wskazanie w projektach rozporządzeń na tyle jasnych i zobiektywizowanych zasad oceny potencjału uwzględniających zróżnicowanie typów ocenianych podmiotów, oraz możliwości weryfikacji opisów i dowodów, aby ocena potencjału nie stała się polem dowolności interpretacyjnej i przypadkowości konkluzji na temat ocenianego podmiotu.

- 3. **brak doprecyzowania zasad weryfikacji minimum kadrowego.** Z projektu ustawy nie wynika, na jaki dzień i w jakim trybie weryfikowane jest minimum kadrowe warunkujące powstanie, utrzymanie i utratę uprawnień do nadawania stopnia doktora oraz stopnia doktora habilitowanego. Projekt powinien jednoznacznie określić, że minimum kadrowe powinno być spełniane w sposób ciągły, od dnia uzyskania uprawnienia przez cały okres jego wykonywania, a nie tylko na dzień 31 grudnia ostatniego roku okresu objętego oceną albo na dzień wydania decyzji. Projekt powinien również wskazać podmiot i tryb weryfikacji spełniania minimum kadrowego oraz jego utraty. Brak takiej regulacji może prowadzić do sporów o powstanie, utrzymanie albo utratę uprawnień do nadawania stopni. Alternatywnie, Rada poddaje pod rozważenie np. minimalnego 36-miesięcznego okresu zatrudnienia pracownika w 5-letnim okresie ewaluacji.
- 4. **porównywalność ewaluacji podmiotów diametralnie różniących się liczbą N.** Wnioski z poprzednich ewaluacji wskazują wadę dotychczasowego systemu oceny polegającą na zawyżonych rezultatach dla podmiotów o bardzo małych wartościach liczby N. Potrzebne jest zwrócenie szczególnej uwagi na ten problem przy przygotowywaniu nowych rozporządzeń.
- 5. **wagi kryteriów w ewaluacji jakości działalności naukowej** powinny być starannie zaprojektowane i przedyskutowane środowiskowo, aby uwzględnić specyfikę zarówno podmiotów prowadzących prawie wyłącznie badania podstawowe, jak i specyfikę podmiotów i dyscyplin aplikacyjnych.

6. **skład rad naukowych dyscyplin.** Projekt nowelizacji określa wymagania wobec członków rad dyscyplin (dodawany art. 31b ust. 3): zatrudnienie w podstawowym miejscu pracy oraz „istotne osiągnięcia naukowe lub artystyczne”. Nie jest jednak wskazany mechanizm ani organ weryfikujący posiadanie tych istotnych osiągnięć, a więc uprawnienia do członkostwa, mimo że od liczby uprawnionych zależy procedura wyłaniania rady. Dodatkowo, członkostwo w radzie wygasa w przypadku zaprzestania spełniania warunku istotnych osiągnięć, a organem wygaszającym mandat jest rektor, co sugeruje, że rektor poprzez uznanie że osiągnięcia naukowe nie są dłużej „istotne” otrzymuje możliwość usuwania członków rady dyscypliny. Taka konstrukcja jest niewłaściwa i stwarza możliwość nieuzasadnionego wpływania na skład, a w konsekwencji decyzje, rad naukowych dyscyplin.
7. **niejasność okresu uwzględnianego przy ponownej ocenie.** Dodawany art. 269b wprowadza w wybranych sytuacjach możliwość ponownej ewaluacji i/lub oceny potencjału po 2 latach od początku nowego okresu oceny. W artykule tym brak jest jednak określenia okresu uwzględnianego przy ponownej ocenie: czy jest to okres łączny (poprzedni + 2 lata), czy okres odpowiadający długością zwykłemu okresowi ewaluacji, kończący się w roku złożenia wniosku o ponowną ocenę.
8. **brak przepisów zapewniających ciągłość postępowań prowadzonych przed dotychczasowymi organami nadającymi stopnie.** W wielu uczelniach funkcjonują rady naukowe dyscyplin utworzone na podstawie statutów, przed którymi toczą się postępowania o nadanie stopnia. W przepisach przejściowych powinny znaleźć się uregulowania dotyczące ciągłości tych postępowań w momencie rozpoczęcia się pierwszej kadencji rad naukowych wprowadzanych nowelizacją.
9. W związku z podpisaniem przez Prezydenta RP ustawy o związkach metropolitalnych (druk sejmowy 2446), w której znalazły się przepisy analogiczne do przepisów wprowadzanych w art. 1 pkt. 9) – 13) ustawy nowelizującej, a które zostały zaopiniowane w uchwale Rady nr 22/2026, Rada odstępuje od opiniowania tych przepisów w obecnie rozpatrywanym projekcie oczekując przedstawienia zaktualizowanej propozycji.
10. Rada Główna pozytywnie oceniając zmiany przepisów dotyczących konkursów IDUB i RID popiera inicjatywę wprowadzenie analogicznego **programu rozwoju instytutów naukowych (RIN)**. Umieszczenie programu RIN w nowelizowanej ustawie zapewniłoby szersze i bardziej zrównoważone pro-jakościowe wsparcie jednostek naukowych w Polsce.

Uchwałę otrzymuje Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

dr hab. Marcin Pałys, prof. UW